

EVA MIKULÁŠKOVÁ: ARMÉNSKÁ ARCHITEKTURA

DIPLOMOVÁ PRÁCE POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Nezkoriguje-li dosavadní dataci další výzkum, je nejstarší dochovanou památkou naší architektury jednolodní kostel sv. Margity Antiochijské v obci Kopčany na území Slovenské republiky, postavený na přelomu 9. a 10. století. V samotných Čechách lze počátek kamenné architektury sledovat až s postupem christianizace: Kníže Bořivoj (? – 889?) dal na Levém Hradci postavit rotundu sv. Klimenta, Spytihněv I. (? – 915?) rotundu na Budči a sv. Václav (? – 935) čtyřapsidovou rotundu sv. Víta. V Arménii již dávno christianizované v té době kvetl vyspělý architektonický styl, který byl v návaznosti na klasický styl 7. století vlastně specifickou formou historismu. Když jsem byl jako mladý student dějin umění oslněn časnou vyspělostí arménské kamenné sakrální architektury, zůstal můj probuzený zájem o ni odkázán na stručné stati v dílech jako *Всеобщая история искусств* z roku 1960, zmínky v Laroussově encyklopedii *Umění a lidstvo* a základní údaje v klasickém díle Tamary Talbot Rice *Ancient Arts of Central Asia* z roku 1965, které se už osm let po londýnském vydání dočkalo českého překladu. Dostupná nebyla novější literatura, vznikající v arménské diaspoře, k naopak starším dílům z fondů Kondakovova institutu jsem se dostal až později. Od té doby se o pár položek rozšířila česká bibliografie literatury historické, pro poznání arménské architektury je na tom ale současný český čtenář stejně, jako já ve studentských letech.

Jako první a pro hodnocení předložené práce podstatný fakt proto musím konstatovat: První monografii arménské architektury od předkřesťanských počátků po vrcholný středověk napsala naše diplomantka Eva Mikolášková. A hned k tomu dodávám podstatný fakt druhý: Napsala

ji dobře. Třetím základním bodem hodnocení jsou pak dvě cenná východiska práce: 1. Diplomantka svůj předmět poznala nenahraditelným způsobem – autopsií in situ. 2. Studijní pobyt ve Francii jí umožnil studium recentní literatury k tématu.

Diplomantka nepředkládá uměleckohistorickou práci. Svě téma v expozici pojmenovává jako „*vyvinutí specifického architektonického stylu na základě daných přírodních a kulturních podmínek*“ (s. 6). Pro výklad arménské středověké sakrální architektury si proto nejprve vytváří v podstatných horizontech interpretační rámec. Nejprve exponuje podmínky geografické. Následující přehled arménské historie vhodně neomezuje na středověk, ale logicky přizpůsobuje trvání a tedy i vnímání architektonického díla v čase a dovádí až do současnosti. Náboženský vývoj sleduje od prvotního zoroastrismu a s bezpečným porozuměním vykládá vznik a vývoj Arménské apoštolské církve. Při významu jazyka a písma je pak přirozené, že jim byla věnována samostatná kapitola.

Teprve když dokončí komplexní plastický obraz arménské kultury, přistoupí diplomantka k vlastní analýze specifického stylu arménské kamenné sakrální architektury. Po první části samozřejmě nepřekvapí, že tak činí způsobem metodicky korektním, promyšleným, přísně logickým a terminologicky čistým. Musím na tomto místě upozornit na jednu skutečnost: Verbální produkce činící svým předmětem architekturu je dnes ve stavu masivní inflace a k architektuře se vyjadřuje opravdu, ale opravdu každý. Laická představa z toho činí oblodné *umění, které mohou dělat všichni*. Jako snad už zkušený historik architektury si ale stále více uvědomuji, jak je architektura jako nejkompexnější umělecký druh obtížně uchopitelná, jak těžké je o ní plnohodnotně vypovídat jazykem odborného textu. Vysoce oceňuji, že diplomantka plně obstála před architekturou, která je nám tak vzdálená v čase a tvoří odlišný vizuální svět v odlišném vizuálním kontextu. Suverénní, jaksi samozřejmý text neprozrazuje, jaká úskalí bylo třeba zdolat například jen v některých otázkách terminologických, navíc bez opory v domácí odborné literatuře. I když je

to hodnocení vlastně nad rámec práce, musím způsob, jímž se diplomantka zmocnila arménské středověké architektury, ocenit i z hlediska řemeslné stránky své v tomto ohledu velmi přísné profese. Nechci tím samozřejmě překrýt stejně pozitivní hodnocení textu jako práce kulturologické.

Monografie Evy Mikuláškové *Arménská architektura* nejen splňuje všechna kritéria, jimiž posuzujeme diplomové práce, ale tento rámec přesahuje jako dílo původní a objevné, a jak již bylo řečeno, v našem prostředí první. **Plně ji proto doporučuji k obhajobě.**

V Praze 20. září 2009

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.